

LIBER PRIMUS

DE PERSONIS

CAPUT I.

De diversis Christianorum nominibus, et appellationibus honorificis, quas sibi ipsi tribuerunt, et quibus sese ab aliis distinxerunt.

I. De Antiquitatum Christianarum (1) paelectionibus dicturo statuendum initio est, quibus nominibus appellari olim solerent, qui ei Religioni se devovissent. Principio igitur qui Judaei, aut Ethnici, rejecta superstitione, ad Christiana sacra accedebant, ii quidem μαθηται, hoc est discipuli vocabantur. Vocali praeterea sunt μιστοι, vel μιστευοντες, fideles, vel credentes non ante modo εκπαιδευται postquam est introducta appellatio. Ac cedit appellatio των εκλεκτων electorum. Electos enim Dei Paulus vocat, Petrus vero electos sine adjuncto. Sequitur των αγιων sanctorum nomen. Nam Christiani omnes, ab Apostolis etiam Sancti appellabantur: quae sane appellatio idecirco tributa eis, fuit, quod sanctificati in Sanguine Christi essent, vocatiue ad sanctitatem. Ex qua re manavit etiam appellatio Sanctificatorum, quae cum esset ab Apostolo usurpata, adhibita quoque est aliquando a Patribus. Discipulos Antiochiae primum fuisse Chri-

(1) Mamachi, *Originum et Antiquitatum Christianarum*. Liber I. caput I.

stianos dictos, traditum memoriae ab Evangelista Luca in Actis Apostolicis est. Epiphanius autem, alii Ecclesiastici Scriptores, nisi forte Tertullianum, Eusebiumque Caesariensem exceperis, in ea fuerunt opinione, ut tunc primum usurpari hoc nominis genus coepisse putarent, cum Claudius teneret imperium Populi Romani. Et quum vita christiana ortum suum ex aqua baptismi haberet, nomen artificiale Pisciculorum facile admittebant Christiani, ducta similitudine e piscibus, qui in aqua gigantur, nec vivere sine aqua possunt, iisque omnibus, qui baptizati, Christianam Religionem amplexi essent, indiderunt nomen Pisciculorum. Quapropter Clemens Alexandrinus Christianos hortatus est in Paedagogo, ut qui annulos ferrent, hi piscis figuram in illis insculpi curarent, ne suae originis obliviscerentur. Neque vero in anulis solum, atque lucernis, sed etiam in urnis sepulchralibus hanc eamdem figuram Christiani veteres exprimebant; quo quidem signo plerumque fit, ut nostrorum sepulchra distingui possint a sepulchris Ethnicorum. Quamobrem in aliquot sepulchris non piscis solum figura, sed etiam litterae, quibus vox ΙΧΘΥΣ componitur, insculptae cernuntur. Cujus quidem rei praeclarum exemplum afferatur a Fabretto, et Bonarrotio. In nonnullis Christianae antiquitatis monumentis Tobiae, ac Piscis figurae visuntur, qui sane piscis praesefert Christum Servatorem. Ac factum quidem hinc esse arbitror, ut qui digni essent Christiano nomine, hi ab aliquot Patribus Piscis filii vocarentur.

II. Fuerunt praeterea Christianorum aliqui, qui se Θεοφορους, hoc est Deiferos nominarent. Sunt autem hujus nominis jam usque ab secundo Ecclesiae seculo primordia repetenda. S. Ignatius Martyr sibi hunc titulum plerumque dedit: quemadmodum non tantum ex epistolarum ejus inscriptionibus, quae omnes incipiunt: Ιγνατιος ο και Θεοφορος; verum etiam ex vetustis martyrii eius monumentis apparelt. Dici vix potest, quot novas appellations majores nostri invenerint, quibus sese ab aliis distinguere, et suam erga Deum Religionem, atque in pro-

ximum pietatem explicare possent. Dicti praeterea Columbae nonnunquam Christiani fuerunt, quod sane nomen tributum illis est, vel quod Ecclesiae membra sint, quae columba dicitur, vel quod participes sint Corporis Christi, quod in vase olim servari consueverat columbae figuram praesferente, quae Spiritum Sanctum indicaret. Frequentiora sunt nomina filiorum Dei, et filiorum Christi. Atque horum quidem non in Patrum operibus modo, sed etiam in sacris Novi Testamenti libris exempla reperiuntur. Cum vero semen Abrahae gens Christiana in Scripturis dicatur, indignique Judaei sint, qui hoc tam praeclaro vocentur nomine, propterea quod Messiam Christum rejecerint, factum hinc est, ut nobis etiam haeserit appellatio verorum Israelitarum, a quibus longe esse dolus, omneque vitium debet. Venio ad nomen Catholicorum. Vetus est appellatio Catholicae Ecclesiae. Est namque ab Ignatio usurpata. Atque ea quidem vox non aliud, quam universalem significat. Dicta vero Catholica Ecclesia fuit, quod propagata ubique terrarum esset, distinguuereturque a factionibus haeticorum, quae tam late minime patarent. Itaque qui veram Christi doctrinam sequuntur, hi quoniam in Catholica Ecclesia sunt, iure καθολικοι Catholici, et a Patribus dicti olim fuerunt, et nunc etiam appellari solent. Rursum Δογμα Dogma in sacris Novi Testimenti libris Religionem Christianam quandoque indicat. Est id autem a Patribus identidem observatum. Quare Christiani οι τε δογματος, hoc est qui dogmatis, seu dogmatici dicti sunt.

CAPUT II.

De contumeliosis nominibus, quibus iudei, infideles, et haeretici Christianos appellarunt.

I. Praeter ea nomina, de quibus jam (1) diximus, fuerunt nonnulla alia, Christianis ab adversariis eorum ma-

(1) Mamachi, *Origines et Antiquitates Christianae*. Liber I. caput. II.

ledice et contumeliose data, quorum heic facere mentionem non abs re fuerit. Jam vero quemadmodum Salvator noster, Seductor ab Judaeis appellatus est, ita qui ejus Religionem amplexi sunt, eadem injuria sunt affecti. Sunt autem Ethnicorum magnae de Christianis conquestiones, quasi hi idolorum cultores ad Christiana sacra colenda inducentes, seducere, pervetereque solerent. Aliud nomen contumeliosum erat, Galilaei, Juliano, de Christo vel Christianis loquenti familiare. Ita in colloquio cum Mari, Episcopo sene et caeco, cuius meminit Sozomenus, ei illudens dixisse fertur: Nunquam profecto Galilaeus Deus tuus te sanabit. Appellabant etiam eos Atheos, eorumque Religionem Atheismum vel impietatem, quod Gentilium deorum cultum deriderent et contemnerent. At enim vero Gentiles malitia sua adhuc longius progrediebantur; et cum Salvator noster eiusque sectatores multa factitarent miracula, quae ipsi maleficis artibus et magicae disciplinae efficacitati adscribabant, ideo generatim eos tamquam magos infamabant, multitudinis furori hoc nomine eos exponentes. Celsus eos Sibyllastas nominat, propterea, quod Christiani in suis cum gentilibus disputationibus nonnunquam ad Sibyllarum auctoritatem provocarent, idque jam adeo felici successu faciebant, ut multos ad sacra nostra inducerent. Quare cautum a Praefectis fuit, ne quis ea pervolvere auderet. Erat autem id consuetum Ethnicis, ut primitivos Christianos Judaeorum nomine indicarent. Cuius quidem rei exempla apud veteres extant permulta. Insuper iampii, atque sacrilegi dicti sunt, quod diis cultum non adhiberent. Hinc profani quoque, et rei laesae religionis appellati. Nam vani, etiam nominati sunt, quasi vana esset eorum Religio, et vanitas spes omnis futurae salutis, et felicitatis. Quin etiam cum Christiani impetus Ethnicorum, mortisque periculum declinaturi, abdere se in subterranea loca consuevissent, veritus non est Caecilius Gentilis, eos irridens, vocare, latebrosam et lucifugam nationem.

II. Objecta quoque nostris hominibus inscientia fuit.

Quare hebetes, stolidi, rudes, indocti, inepti, agrestes, denique sunt ab inimicis nominis Christiani vocati. Probrose quoque eos, *βιαδινάτες*, sui ipsorum interfectores appellabant, ideo quod prompte se ipsos suppicio sistrent, et alacriter violentam mortem, qua gentiles ipsos adsciebant, subirent. Eamdem ob causam, Parabolarii, et Desperati appellati sunt, Parabolarii, sive Parabolani apud Romanos fuerunt projectae audaciae homines, qui stipendi causa in amphiteatro cum bestiis certabant, unde etiam Bestiarii et Confectores dicti. Jam vero quum eadem ratione pro vita sua pugnare cogerentur Christiani, et id quidem facere, quam Religioni sua renuntiare malent, nomen Parabolorum, et Parabolonorum sortiebantur. In actis Abdonis et Sennen, tempore Valeriani, qui in amphiteatro positi, ut ab bestiis deglutiirentur, ut audacissimi parabolani occubuisse dicuntur, quod vitam suam pro Religione profunderent. Cum vero Christiani abhorrerent a Gentilium mysteriis, superstitione cultu, factum hinc est, ut ab hostibus sue Religionis, extanei vocarentur.

III. Sed quemadmodum Ethnici, et Judaei, sic Hæretici, qui non minore odio in orthodoxos ferri solerent, variis nominibus nostros contumelia vocaverunt. Ordinar autem a Montanistis, qui cum a Catholicis sua oracula, suumque Paracletum Montanum despici, contemnique perspicerent, censuerunt nostris esse imponendum *πυχαρού*, seu animalium nomen, quasi hi spiritu carerent, unumque haberent nomen, quod est commune omnium animantium. Manichaei cum sese electos, puros, beatos nominarent, contemptu quodam, et contumelia, simplices Catholicos appellaverunt. Apollinaristae non minori Catholicos injuria adfecerunt, odioso eos nomine appellando Anthropolatras, quod Jesum Christum verum hominem esse, et animam rationalem ac corpus ejusdem nobiscum naturae habere propugnabant; id quod Apollinaris negabat. Origenistae, qui negata resurrectionis veritate, homines in futuro saeculo aereum tantum et spirituale corpus habituros esse adserebant, Catholicis illudebant, quod

contrariam sententiam tenebant. Idecirco contumeliose eos appellabant simplices et philosarcas, carneos, luteos. Habes nonnulla ignominiosa nomina, quibus haeretici una cum Judaeis, et infidelibus Ecclesiam Catholicam proscindere conati sunt; at in hac nostra elucubratione penitus praeteriri oportere, duxi.

—
CAPUT III.

De diversis hominum in Ecclesia ordinibus, et de distinctione laicos inter, et Clericos.

I. De diversis Christianorum appellationibus (1) hactenus loquuti, ad disserendum de personis, et diversis hominum ordinibus in Ecclesia jam progredimur. Quidam in tres, in quatuor alii, alii in quinque ordines eos dispescunt; quod tamen fere eodem recidit, si sibi invicem comparentur. Eusebius, *Demonstratio Evangelica Lib. VII c. II p. XIX*, tres duntaxat ordines numerat, nimirum Praefectos, sive Clericos, Fideles, et Catechumenos. Hieronymus in *Isaiam c. XIX*, quinque ponit ordines; tum autem Clerum in tres distribuit ordines, ut numerum conficiat, et ita eos recenset, Episcopos, Presbyteros, Diaconos, Fideles, et Catechumenos. Qua in recensione Origenem sequitur, qui quinque gradus sibi subordinatos in Ecclesia statuit. Fidelium nomen in hisce Eusebii, et Hieronymi divisionibus, ut cuique patet, stricte accipitur pro laicis baptizatis, seu distinctis a Clericis, et a Catechumenis; quo sensu ea vox plerumque accipitur in antiquis Liturgiis, et Conciliorum Canonibus. Catechumi, quippe qui in Ecclesiae gremium aliqua ratione adsciti, Ecclesiasticisque regulis subjecti, aliquando etiam Christianorum nomine indicati occurrunt. Haeretici ta-

(1) Selvaggi, *Antiquitatum Christianarum Institutiones*. Lib. I. cap. XI.

men, et si baptizati, inter Christianos non adnumerantur: propterea Constantinus Magnus Arianos, non Christianos, sed Porphirianos adpellari voluit; ac Sardicense Concilium Episcopis Ariana labore infectis, non solum Episcoporum, sed et Christianorum nomen dari vetuit. Neminem latere arbitror, nominis Clericus etymon a graeca voce κληρος deducendum esse, quae latine sors, sive haereditas redditur; hinc Christianae Ecclesiae ministri vocati sunt Clerici a clero, seu sorte ministerii, quod iis solis obire licet. Primis Ecclesiae temporibus Clericorum nomine veniebant Episcopi, Presbyteri, et Diaconi, at deinceps Hypodiacoeni etiam, Lectores, aliique inferioribus ordinibus insigniti, eodem nomine donati sunt. Cyprianus Optatum Hypodiacoenum, et Saturum Lectorem vocat Clericos, *Epist. 24*. Tum eorumdem ordinationes vocat Ordinationes Clericorum. Quinimmo secutis temporibus nomen Clericorum inferioribus ordinibus specialius designatum reperitur. Clerici interdum vocati sunt Canonicci a graeco Κανόνι, qui inter reliquas suas notiones Catalogum cuiuscunque Ecclesiae significabat, in quo omnium Clericorum nomina scripta erant; et ex quo intelligere dabatur, ad quam quisque Ecclesiam pertineret.

II. Antequam de Personis, ex quibus Ecclesiastica constat Hierarchy, sermonem sigillatim instituamus, operaе pretium est, ut primum omnium contra Novatores, distinctionem Clericorum a Laicis, nonnisi divinitus factam fuisse ostendamus. Buddeus, Boehemerus, Rigaltius, Salmasius, et Seldenus, negant distinctionem inter Clericos et laicos divini iuris esse, et aetate apostolica obtinuisse, eamque tertio circum saeculo, in quo Tertullianus et Cyprianus inclaruere, invectam adseverant. Vetus Testamentum Sacra omnia, et Legis interpretationem, a Deo Leviticae tribui reservata docet, *Exod. c. XIII*, et passim, interdicta reliquis tribubus sacrificiorum functione: quod abunde testantur Core, Dathan et Abiron, terrae biatu absorpti, et Ozias Iepra percussus, quod se sacrificiis obeundis immiscuissent. At lex umbram habebat futurorum. Apostoli dicuntur αφερισμένοι segregati in

Evangelium Dei aequae, ac populus Israel, quem constat
Deum ipsum *αροπται* secrevisse a reliquis populis. Eadem
locutione utitur Lucas Act. c. XIII. quum de Paulo et
Barnaba solemini more mittendis Spiritus Sancti mandata
refert. Segregate inquit mihi Saulum et Barnabam in opus,
ad quod assumpsi eos. Tuncque ieiunantes et orantes, impo-
nentesque eis manus, dimiserunt eos. Mysteria quippe Chri-
stianae Religionis specialiter Apostolis, neque vero aliis,
a Deo eomissa sunt, teste Paulo 1. ad Corinth. c. IV.
Sic nos existemet homo, ut ministros Dei, et dispensatores
mysteriorum Christi. Distinguunt Clerici a laicis, uti Pa-
stores a grege Act. c. XX. Attendite vobis, et universo gre-
gi, in quo vos posuit Spiritus S. Episcopos regere, ποιησαντες
pascere, Ecclesiam Dei 1. Petri cap. V. Pascite, qui in vobis
est, gregem Domini. Apostoli eos ad Diaconatum viros ad-
scivere, qui universae Ecclesiae consilio exhibito vide-
rentur boni testimonii, pleni Spiritu Sancto et sapientia.
Quorsum haec, nisi quia a multitudine segregandi erant,
et sacris ministeriis addicendi? Et sane statim post usi sunt
sacro praedicandi et baptizandi ministerio. His addere
debemus manifestum, quod discrimen istud demonstrat,
argumentum, scilicet ritu quodam sacro Episcopos ab
Apostolis Jesum Christum imitantibus institutos, collato
Spiritu Sancto per impositionem manuum, qua viri selecti
Dei et Ecclesiae ministerio consecrabantur. Testis Paulus
in secunda Epistola ad Timotheum cap. I. Admoneo te, ut
resuscites gratiam Dei; quae est in te per impositionem ma-
nuum mearum. Et 1. ad Timoth. cap. IV. Noli negligere
gratiam ait quae in te est, quae data est tibi per prophetiam,
cum impositione manuum presbyterii. Jam vero quid sibi
vult illa των χειρων επιθεσις manuum impositio, vel illa
προφηται prophetia? Explicat Divus Chrysostomus in cap.
I. Epistolae ad Timotheum, scilicet per prophetiam Sacer-
dotes consecrati sunt, hoc est a Spiritu Sancto vel Spi-
ritus Sancti monitu, sive illapsu, quod non humanum,
sed divinum illud esset, ad quod inaugurabantur.

III. Conceptissima quoque Patrum testimonia testatis-
simum faciunt, aetate Apostolorum Clericos a laicis iure

divino fuisse distinctos. S. Ignatius Martyr vir apostoli-
cus in epistolis suis ab Isaaco Vossio et Ussorio editis,
quas ut apocryphas haeretici explodere non possunt. In
Epistola ad Magnesianos num. 6. ab Episcopo, Presbyte-
ris, et Diaconi semper populum distinctum et depen-
dentem refert. Item Justinus Martyr, Apolog. II. aperte
distinguit inter fratres, et qui fratribus preeest, itemque
inter populum, et praesidentem. Et Clemens Alexandri-
nus refert, Joannem post obitum Domitiani Asiam per-
grasse, inde vero vicinas gentes invisisse, partim ut Epi-
scopos constitueret, partim ut integras Ecclesias dispo-
neret et formaret, partim etiam ut homines, sibi a Divino
Spiritu indicatos, in clerum seponeret. His accedat Ter-
tullianus, qui adhuc in Ecclesia haereticos sui temporis
sugillat, quod mutabilia haberent sacerdotia. Alius, inquit,
De praescriptione, cap. XLI. hodie Episcopus, cras alius,
hodie Diaconus, qui cras Sacerdos, hodie Presbyter, qui cras
laicus, nam et laicis sacerdotalia munera injungunt. Agens
Augustinus de viris virtute, et sanctimonia praestantis-
simis, quorum consuetudine usus erat, Episcoporum,
Presbyterorum, et Diaconorum meminit: Quam multos
inquit, de moribus Ecclesiae Catholicae lib. I. cap. 52. Epi-
scopos optimos viros, sanctissimosque cognovi, quam multos
Presbyteros, quam multos Diaconos, et hujusmodi Ministros
divinorum Sacramentorum. Insuper in antiquis Canonibus
Nicaeni I. Laodiceni, Carthaginensis IV. aliorumque Con-
ciliarum nomen Clericorum occurrit, multaque circa
eorumdem singulare officia, ministerii ordinem, mini-
strationem Eucharistiae sanciuntur. Nec vero confiden-
iae Eucharistiae, et sacrificii offerendi aliis umquam po-
testatem vindicavit Ecclesia, nisi iis, qui in Sacerdotium
essent consecrati, ut fusius Theologi demonstrant.